

FINANS- och EKONOMIUTSKOTTETS betänkande

N:o 1/-28 .

N:o 1/-28 i anledning av Landskapsnämndens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag, innehållande särskilda stadganden angående vägväsendet i landskapet Åland.

Efter det Finlands Riksdag vid behandlingen av den till 1924 års riksdag överlämnade propositionen angående lag om kommunala och bygdevägar uppmanat regeringen att utarbeta ny proposition rörande väglagstiftningen, varvid särskilda av riksdagen närmare framhållna synpunkter borde beaktas, såsom t.ex. att i lagen tydligare än onligt 1918 års väglag skulle uttalas, vilka vägar skulle underhållas av staten och vilka skulle utgöra bygdevägar samt att, då de onligt samma väglag tillsatta vägnämnderna icke motsvarat sitt ändamål, deras åligganden skulle överlämnas åt polis- och fackmyndigheter, hade regeringen fördelat den omfördälda lagstiftningen på tre skilda lagar, innehållande, den första den egentliga lagen om byggande och underhåll av allmänna vägar på landet, den andra bestämmelser av jämförelsevis snart övergående natur beträffande tidigare landsvägars övertagande i statens vård och den tredje föredrädesvis till privaträttens område hörande stadganden om ägovägar. Dessa lagförslag underkastades sedan Riksdagens lagenliga behandling, varvid särskilda förändrade bestämmelser infördes, samt antogs av densamma och blevo av Presidenten stadfästa den 3 maj 1927.

Såsom Landskapsnämnden framhåller, äro ovanomfördälda väglager avsedda att avhjälpa de felaktigheter och missgrepp lagstiftaren gjort sig skyldig till vid stiftandet av väglagen för riket av den 11 oktober 1918, och Landskapsnämnden har även enligt Utskottets förmenande tillfyllöst berört de brister, vilka de två förstnämnda lagarna skola korrigera. Beträffande lagen om ägovägar förtjänar nämnda/ännu nämnas, att uti tidigare lagstiftning bestämmelser angående dessa icke funnos annorstädes än i 1916 års förordning om skiftesväsendet ävensom i lagen av den 13 februari 1920 angående vissa grannelagsförhållanden, men dessa stadganden motsvarade icke nutidens fördringar.

Det har ingalunda varit för Landskapsnämnden någon lätt uppgift att på basen av ovannämnda uti riket emanerade vidlyftiga lagar uppgöra rubricerade lagförslag, men har Landskapsnämnden härutinnan, med bibehåll-

lando huvudsakligen av gällande och för de åländska förhållandena helt goda väglagsbestämmelser enligt Utskottets uppfattning lyckligt avfattade de tillägg till sagda landskapslag, som ännämnda lagars tillkomst och landskapets intresse kräva, liksom ock Landskapsnämndens motivering av sitt förslag icke erfordrar någon vidare komplettering från Utskottets sida. Utskottet har därför även i huvudsak kunnat omfatta Landskapsnämndens förslag och har blott i här nedan framhållna avseenden velat föreslå förändringar, vilka enligt Utskottets åsikt mer sammangå med jordförhållandena och kommunikationernas tillstånd i landskapet.

§ 2 i Landskapsnämndens förslag. Erfarenheten har visat, att tätt stängsel om vintern åstadkommer anhopning av snö på vägen, och underhållet av en sådan väg, invid vilken dylikt stängsel finnes, blir avsevärt dyrare än underhållet av annan väg. I praktiken har man jämväl funnit, att det icke är förmånligt och nödvändigt att använda tätt stängsel och uti länder, där lantbruket är bättre utvecklat, har man förty avstått från sagda stängsel. På grund härav och då det icke kan anses vara riktigt, att lagen genom att tillåta användningen av oekonomiska stängsel indirekt ökar de även i övrigt dyra kostnaderna för underhåll av vägar, har Utskottet ansett, att bygdevägar lika väl som landsvägar och kommunala vägar kunna hänföras under bestämmelserna i mom. 1 av samma § 2, varför Utskottet för sin del uteslutit mom. 3 § 2 i Landskapsnämndens förslag.

Vid granskningen av nuförevarande paragrafs innehåll har en ledamot även velat införa en rättelse av mom. 4 i Landskapsnämndens förslag i så måtto, att han önskat minska avståndet för uppförande av byggnad invid allmän väg till 3 meter från vägläntans yttre kant eller 2 meter från yttre dikeskanten i analogi med stadgandet i mom. 3 § 9 av rikets väglag, framhållande såsom motiv för sitt förslag den omständigheten, att tomtförhållandena flerstädes uti skärgårdskommunerna äro sådana, att Landskapsnämndens förslag uti omförmält avseende blir svårt, ja omöjligt att strikte tillämpa. Förslaget har dock inom Utskottet motsagts; och pluraliteten av detsamma har omfattat Landskapsnämndens förslag.

Som ett moment 6 i Landskapsnämndens förslag till formulering av ifrågakomna § 2 ingår bestämmelsen därom, att tidigare uppfört stengärde icke underlyder stadgandena i förevarande lagrum. Landskapsnämnden har härvidlag synbarligen beaktat det långvariga och idoga arbete, som dylikt stängsel genom brytandet av sten från åkerjorden för att göra denna mer

fruktbar och uppförandet av detsamma som värn för den sålunda under mö-
da förvärvade odlade marken representerar; och är Landskapsnämndens syn-
punkt värd allt erkännande, synnerligast, som i tiden även prydliga och
långa stengärdesgårdar av överheten premierats såsom exponenter för
jordägarens flit och omtanke. Men då den nutida starka trafiken på land-
skapets vägar fordrar kraftiga sådana och vägkroppen här i landskapet
såsom fyllnad måhända mest erfordrar makadam, vartill stenmaterialet
mångenstädes icke kan erhållas utan större kostnad för landskapet, och
de invid landsvägarna anlagda och till makadam särdeles lämpliga sten-
gårderna kunde för ändamålet användas, synes det Utskottet, som om även
dessa borde underlyda bestämmelserna i mom. 1. Likväl har Utskottet med
hänsyn till ovannämnda pietetssynpunkt icke velat helt och hållet ut-
mönstra stadgandet i fråga utan kunnat enas om att tillåta bibehållan-
det av gammalt stengärde vid landsväg och kommunalväg, såvida ansökan
härom inlämnas till Landskapsnämnden, som efter prövning i varje enskilt
fall kan bevilja tillstånd till gårdets kvarblivande eller icke.

§ 8 i Landskapsnämndens förslag. Lagrummets syfte är att förenkla
expropriationsförfarandet, då det område, som skall inlösas för väg el-
ler för erhållande av vägbyggnadsämne/eller det i paragrafen föreslagna.
är litet.
Enligt Utskottets åsikt är landskapets jord dock redan delad i så små
lägenheter, att en begränsning av områdena för skiljemannaförfarandet
till det i lagrummet föreslagna komme att i alltför hög grad beskära en
småbrukares äganderätt till sin jord, varför Utskottet har ansett nödigt
avgränsa skiljemannaförfarandet till odlad jord om 0,3 hektar eller 3
hektar icke odlad jord.

§ 17 i Landskapsnämndens förslag. Utskottet är med Landskapsnämnden
fullt ense därom, att betandet av kreatur å landsväg principiellt bör
förbjudas. Men så, som förhållandena under årtionden gestaltat sig i
skärgårdssocknarna med gemensamt bete på skogsmarkerna och överallt där
bete kan uppbringas, låter sig principen icke genomföras ens med den mo-
difikation Landskapsnämnden medgivit. Vid sådant förhållande och då Ut-
skottet anser det vara mer överensstämmande med det allmänna rättsmedve-
tandet, att en lag stiftas, som kan efterlevas och villigt kommer att
följas, än att lagen blir en död bokstav, har Utskottet infört bestämmel-
sen om prövningsrätt för Landskapsnämnden att bevilja skärgårdskommun
tillstånd till avvikelse från nästnämnda förbud.

Uti sin motivering till förevarande lagförslag har Landskapsnämnden

framhållit önskvärdheten av att en landskapslag om ägovägar kommer till stånd och har även antytt, att förslag härutinnan i sinom tid skall efter noggrann beredning av Landskapsnämnden utarbetas. Emedan Utskottet håller före, att en rationell uppodling särskilt av utskiften blir svår om icke omöjlig på grund av det dåliga skick, i vilket ägovägarna oftast befinna sig och då transport även av de lättaste redskap till ägorna försvåras, önskar Utskottet även för sin del uttala önskningsmålet, att Landskapsnämnden i sinom tid till Landstinget överlämnar omförmålt förslag.

stöd

Med/av vad ovan framhållits får Utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget måtte antaga följande lagförslag:

"på framställning av Ålands landskapsnämnd har Ålands landsting antagit att gälla i landskapet Åland nodanstående

L a g

innehållande särskilda stadganden rörande vägväsendet i landskapet Åland.

§ 1.

Landsvägar, kommunala vägar och bygdevägar äro allmänna vägar.

§ 2.

Vid landsväg, kommunalväg och bygdeväg må tätt stängsel å skogig plats eller glest stängsel å öppen plats icke inrättas närmare än på 0,5 meters avstånd och tätt stängsel å öppen plats ej närmare än på 5 meters avstånd från yttre dikeskanten eller, där diko icke finnes, från vägsläntans yttre kant. Finnes tätt stängsel vid vägen på närmare avstånd än här är stadgat, bör detsamma inom fem år efter denna lags ikraftträdande undanskaffas. Stängsel kring trädgård och tomt får likväl alltid inrättas på 0,5 meters avstånd från yttre dikeskanten eller, där diko icke finnes, från vägsläntans yttre kant.

Med tätt stängsel avses i denna lag sådant stängsel, som är tätare uppfört än vad i landskapslagen angående ägors fredande mot skada av husdjur är stadgat om byggnad av laga stängsel.

Ej må byggnad invid allmän väg uppföras närmare än 4 meter från vägsläntans yttre kant eller 3 meter från yttre dikeskanten.

I skarpa kurvor bör skogen gallras eller kvistas samt såvitt möjligt andra naturhinder för utsikten avlägsnas, så att vägen på en sträcka av minst 50 meter framåt utan svårighet kan överskådas.

Vid landsvägar och kommunalvägar tidigare uppfört stengärde må på an-

sökan och efter Landskapsnämndens prövning bibehållas.

§ 3.

Det är förbjudet att hålla grind å allmän väg annorstädes än i vägens korsning med kanal eller vid färjställe. Rättighet att hålla grind å redan anlagd landsväg må förbliva gällande, försävt ej landskapsnämnden, efter vederbörande kommunala myndigheters hörande, annorlunda bestämmer. Landskapsnämnden kan ock, efter vägnämnds och länsmans hörande, tillåta hållande av grind å kommunal väg och bygdeväg.

§ 4.

Landskapets vägmästare åligger att hava ständig tillsyn över landsväg.

Jämväl åligger det vägmästaren att vår och höst samt även å annan tid, då skäl yppas, förrätta syn å landsväg, varvid ordföranden, eller vid förfall för honom, annan ledamot i vägnämnden samt poliskonstapel äga närvara. Bofinnos vägen vid syn vara bristfällig, må entreprenören föreläggas att inom viss tid efter synen avhjälpa bristerna och må tillika efterbesiktning av reparationerna utsättas. Hava bristerna ej då behörigen avhjälpts, skall arbetet genom vägmästarens försorg utan uppskov utföras och kostnaderna därför hos entreprenören eller hans löftesmän uttagas.

Angående vår- och höstsyn skall fjorton dagar därförinnan kungöras på sätt om kommunala tillkännagivanden är stadgat. Om annan syn skall entreprenören underrättas antingen genom bevisligt meddelande eller på nyssnämnt sätt. Beträffande efterbesiktning är likväl särskilt meddelande icke nödigt. Över vägsyn skall av vägmästaren föras protokoll.

§ 5.

Vägmästaren skall årligen före den 1 september uppgöra och till landskapsnämnden insända kostnadsförslag över de underhålls- och förbättringsarbeten, som följande år skola utföras å landskapets landsvägar. I förslaget böra upptagas utgifterna för de av landskapsnämnden godkända, på entreprenad utgivna likasom ock till utförande på annat sätt beslutade arbeten, för vilka kostnadsförslag skall uppgöras ävensom skäligt belopp för oförutsedda utgifter.

§ 6.

För anläggning av allmän väg, så ock för flyttning eller utvidgning av sådan väg skall, såframt överenskommelse med jordägaren ej kan träffas

fas, behöfvligt område exproprieras; lag samma vare beträffande sådan inskränkning av nyttjanderätten till mark på ömse sidor om väg, som är för allmän väg nödvändig.

§ 7.

Utslag, varigenom allmän väg påbjudits till byggande, flyttning eller utvidgning, anses inbegripa jämväl expropriationsrätt till område, som för vägen erfordras, så ock rätt att upptaga diken och taga vägbyggnadsämne från i utslaget nämnda platser.

§ 8.

Där ej överenskommelse träffats om loga eller inlösen av för landsväg eller för erhållande av byggnadsämne behöfvligt jordområde och såframt den del av sagda område, som tillhör vederbörande jordägare, utgör högst 0,3 hektar odlad eller tre hektar icke odlad jord, beslute om inlösen och jordägaren eller innehavaren tillkommande ersättning skiljemän, av vilka en utses av jordägaren, den andra av landskapsnämnden och den tredje av de sålunda utsedda gemensamt till ordförande. Enas dessa icke om val av ordförande, må domhavanden å orten, på landskapsnämndens anmälan, utse ordförande.

Har jordägaren ej inom fjorton dagar efter bevisligen erhållen anmodan utsett skiljeman, skall sådan, på landskapsnämndens anmälan, utses av kommunalfullmäktiges ordförande.

För förrättningen tillkommer skiljeman skäligt arvode, som av skiljemännen skall fastställas och erläggas av den, på vilken vägens underhåll ankommer.

Angående verkställighet av skiljemännens beslut vare gällande, vad i utsökningslagen är därom stadgat.

Där område, som skall arrenderas eller inlösas, är större än vad i 1 momentet är sagt, och överenskommelse med jordägaren icke kommer till stånd, lände lagen om expropriation av fast egendom för landskapet Ålands behov till efterrättelse.

§ 9.

Skall för forsling av vägbggnadsämne annans enskilda väg eller bro begagnas, pröve, där ej vederbörande därom enas, skiljemän, vilka utses på sätt i § 8 är sagt, huruvida sådan rätt må medgivas samt bestämme i ty fall den ersättning, som för tillgodonjutande av nämnda rättighet bör erläggas.

§ 10.

Rösterna å bygdevägsstämma räknas efter envar delägare påförda väg-
enheter, dock så att ingen får rösta med mera än femtedelen av antalet
vid stämman företrädde vägenheter.

§ 11.

Mariehamns stad underhåller inom stadens område befintlig landsväg,
men erlägger landskapet härför ersättning, beräknad efter vägens längd,
dock ej för den del härav, som faller inom stadens reglerade område, och
ej utöver vad vägens underhåll bevisligen kostat samt uti ingen händel-
se mer, än vad motsvarande längd av likartad, under landskapets omedel-
bara vård tagen landsväg i medeltal under samma år i kostnad dragit.

Underhållet av sagda landsvägsdel övervakas av den myndighet, som
har att draga försorg om underhållet av med densamma förbundna landsvä-
gar.

§ 12.

Bygges ny allmän väg eller utvidgas eller flyttas tidigare förefint-
lig, skola de kommuner, genom vilkas område vägen drages, ansvara för
samtliga i §§ 6 och 8 nämnda ersättningar.

§ 13.

Då tidigare landsväg, kommunalväg eller bygdeväg övertages för under-
håll av landskapet och utredas icke kan, vilken bredd för vägen tidigare
fastställts, anses den förutvarande landsvägens och kommunalvägens områ-
de hava varit minst 6,75 meter samt bygdevägs område minst 5,50 meter
brett.

Innan bygdeväg, som tidigare varit landsväg, övertages av landskapet,
skall den försättas i fullgott skick av den kommun, inom vars område
den är belägen.

§ 14.

Trumma eller spång över dike vid allmän väg skall utföras av den, som
har behov av densamma, på sådant sätt, att den kan godkännas av den, som
har att övervaka vägens underhåll.

Vägdike må icke utan tillstånd av den myndighet, som ombesörjer vä-
gens underhåll, utvidgas, fördjupas eller på annat sätt förändras.

§ 15.

Skall för markens ändamålsenliga torrläggning avloppsdikey ledas under
allmän väg eller redan förefintligt sådant fördjupas eller ejlest utvid-

gas, må därtill utverkas tillstånd av den myndighet, vilken omvårdnad den vägen åligger och skall den, som äger bekosta vägens byggnad och underhåll, uppföra nödig bro eller trumma.

I fråga om kostnaderna för tidigare i ovannämnt syfte tillkomna broars eller trummors underhåll vare lag samma.

§ 16.

Den, som underhållet av vinterväg åligger, vare berättigad att utbyta vid vägen utfört, för dess öppenhållande i avsevärd grad hinderligt stängsel, som motsvarar det tidigare stängslets ändamål, försåvitt det samma icke omgärdar trädgård eller tomt. Det tidigare stängselmaterialet skall anses tillhöra den som förnyar stängslet, och vare han skyldig att det från platsen avlägsna. Underhållet av sålunda förnyat stängsel åligger den, på vilken underhållet av det tidigare stängslet ankommit.

§ 17.

Det vare förbjudet att å landsväg beta kreatur, som icke åtföljas av vårdare.

Dock må skärgårdskommun på ansökan och efter prövning av landskapsnämnden beviljas betesrätt å landsväg.

§ 18.

Genom denna lag upphäves landskapslagen angående byggande och underhåll av vägar på landet i landskapet Åland, utfärdad den 16 juni 1924, i de avseenden dess bestämmelser äro emot ovanstående stadganden stridande."

Mariehamn, den 21 februari 1928.

På Finans- och Ekonomiutskottets vägnar:

Oscar Bomansson

Merner Becker

Uti ärendets behandling hava deltagit ordföranden Bomansson, vice-ordföranden Jansson samt ledamöterna Blomroos, Carlson och Törnroos ävensom suppleanterna Åkerfelt (delvis) och J. Sjöblom, (delvis).